

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Зэрэздэдэлэжьэщтхэм тегущылагъэх

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан Адыгеим иапэрэ Президентыгъэу Джарымэ Аслъан тыгъуасэ Иофшлэгъу зэлуклэгъу дырилагъ.

Республикэм социальнэ-экономикэ хэъхьоньгъэхэр ышын-хэмклэ, бизнес цыклымрэ гурытымрэ, фермерствэм, нэмыкI лъэныкъохэм зыгъушъомбгъугъэнымкIэ непэ амалэу шылэхэм, пшъэрылъэу зыфагъэуцужьхэрэм ахэр атегущылагъэх.

— Сигуапэу непэ сыкыпIукIагъ, — кылуагъ АР-м и Президент Джарымэ Аслъан зыкыфигъазэзэ. — Иофэу тшIэрэмкIэ кыддэхьурэр ыкIи анахъэу тыналэ зытедгъэтын фэе лъэныкъохэр дгъэнэфэнхэм фэшI ош фэдэ цыфхэу опытышхо зытэкIэлъхэр упчIэжьэгъу тшIынхэ фае. Ащ ишIогъэшхо кызэрэкIощтым сицыхъэ телъ. Мыщ фэдэ зэлуклэгъухэр нахьыбэрэ зэхатщэхэ-зэ, ыпэкIэ IэнэтIэшхо зылыгъыгъэ пашэхэу республикэм шлуагъэ кыфэзыхьыгъэхэм ягъэхьагъэхэр тилъубытыпIэу ыпэкIэ тылбыкIотэн, Адыгеим непэ социальнэ-экономикэ хэъхьоньгъэу ышынхэрэр, ащ гъэхьагъэу илэхэр, ар Урысыем изы субъектэу зэрэщытыр зэкIэми албыдгъэлэсыным Иоф дэтшIэн фае.

Нэужым Джарымэ Аслъан рэзэныгъэ гущылэхэмкIэ республикэм ипашэ зыкыфигъэзагъ.

— Мы аужырэ илэсхэм республикэм сыд фэдэрэ лъэныкъокIи гъэхьэгъэшлэхэр зеришлэхэрэм сигуапэу сылтэплъэ, — кылуагъ ащ. — Лениным ыцIэ зыхьырэ гупчэр, нэмыкI чыплэхэр дахэу зэрэзтырагъэпсыхьажьыгъэхэм гур кыдашае. Непэ фэдэу тапэкIи тызэлукIэзэ Адыгеим хэъхьоньгъэхэр ышынхэмкIэ шIэгъэн фаехэм татегущылэу, упчIэжьэгъу тызэфэхьужьмэ, республикэм тишлуагъэ едгъэкIын тлэкIышIт. Джыри зэ къасломэ сшIоигъу сигуапэу непэ Тхьаклушынэ Аслъан сызэрэлукIагъэр, тапэкIи мыщ фэдэ зэлуклэгъухэм сахэлэжьэным сызэрэфэхьазырыр.

Мыщ ыуж Тхьаклушынэ Аслъанрэ Джарымэ Аслъанрэ республикэм иактив хэтхэм алукагъэх, Иофыгъо зэфэшхьафхэм атегущылагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.



АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И ПРЕЗИДЕНТ И УКАЗ

ЩытхуцIэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артист» зыфилорэр С.С. Къэзанэм фэгъэшъошэгъэным ехьылагъ

Адыгэ Республикэм имузыкальнэ культурэ ихэъхьоньгъэ илахьышхо зэрэхишлэхьэрэм фэшI щытхуцIэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артист» зыфилорэр фэгъэшъошэгъэнэу

Къэзэнэ Сэтэнае Сеталый ыпхъум — купэу «Фабрикэм» иартист, кьалэу Москва.

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЪАКЛУШЫНЭ Аслъан

кь. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 2, 2009-рэ ильэс
N 111

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Ильэсыбэ хъугъэу шлуагъэ кытэу егъэджен Иофыр зэрэзыхьэрэм, кыткIэлэхьухьэрэ ныбжьыкIэхэм яегъэдженрэ япIунрэ ышхьэкIэ илахьышхо зэрахышлэхьэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ фагъэшъошагъ **Ерэджьыбэкъо Марыет Махьмудэ ыпхъум**, МОУ-у «Адыгэкъалэ иублэпIэ еджапIэу N 6-м» икIэлэегъаджэ.

РЕСПУБЛИКЭ БЮДЖЕТЫМ ФЭГЪЭХЬЫГЪАГЪ

Адыгэ Республикэм изакон ипроектэу «АР-м 2010-рэ ильэсым иреспубликэ бюджет ыкIи 2011 — 2012-рэ ильэсхэмкIэ пэшIорыгъэшI планыр» зыфилорэр АР-м и Парламент рахьылIэным ыпэкIэ едэлунхэр тыгъуасэ Правительствэм и Унэ шыкIуагъэх. АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат ар зыришагъ.

Ащ кызэрэхигъэшыгъэмкIэ, АР-м иминистрэхэм я Кабинет кыгъэхьазырыгъэ законым ипроект зыфэдэр цыфхэм алъыгъэ-лэсыгъэныр ары апэрэу мыщ фэдэ едэлунхэр зыкIызэхашагъэхэр. Финанс кыиныгъохэм апэшIуекIогъэнхэм пае 2009-рэ ильэсым республикэм шаштэгъэ программэхэр гъэцкIагъэ хъунхэм аналэ зэрэтырагъэтыгъэм, социальнэ мэхъанэ зилэ проектхэм ягъэцкIэн тапэкIэ зэрэлыплъэщтхэм, нэмыкI лъэныкъохэми АР-м и Правительство ипашэ къашыуцугъ.

— Зэрэдгъэнэфагъэу, къэралыгъо хэбзэгъэу-цу органхэм Иоф ащызышIэхэрэм япчъагъэ къашыгъэкIэгъэныр, социальнэ мэхъанэ зилэ программэхэм апэлухьащт мылькур кыгъэнэ-жыгъэныр, финанс кризисым илэхъан гумэкIыгъоу къэуцухэрэр кыдэтлыбтэхэзэ республикэ бюджетыр дгъэпсыгъэ, — кылуагъ КъумпIыл Мурат.

Нэужым АР-м финансхэмкIэ иминистрэу

Долэ Долэтбый гущылэр зештэм, республикэ бюджетыр пэшIорыгъэшIэу зыфэдэщтым, ащ зэхъокIыныгъэу фашIыгъэхэм нахь игъэкIотыгъэу къатегущылагъ. Бюджетым лъэныкъо пстэумкIи фэдэкъэкIуапIэу илэхэм 2010-рэ ильэсым кызэрэащыкIэщтыр ащ ипсалэ кыщыхигъэшыгъ. Арэу щыт нахь мышIэми, социальнэ мэхъанэ зилэ программэхэм алъэныкъокIэ АР-м и Правительство пшъэрылъэу зыфигъэуцужьыгъэхэр гъэцкIагъэ хъунхэм иамалхэр зэрэзэхьэщтхэмкIэ кызэрэуагъоньгъэхэр кыгъэгугъагъэх.

Нэужым докладым ичIыплэхэу зымыгъэрэ-загъэхэм АР-м и Парламент идепутатхэр, муниципальнэ образованиехэм япашэхэр, нэмыкIхэри къашыуцугъэх, упчIэ гъэнэфагъэхэри министрэм кыфагъэзагъэх.

Зэхэсыгъом хэлэжьагъэхэм гумэкIыгъоу, шыкIагъэу кыагъэнэфагъэхэр, мы Иофыгъом еплтыкIэу фырялэр зыфэдэр кызэрэдалыгъэ-щтыр КъумпIыл Мурат кIэухым кыщылуагъ.

(Тикорр.).

Адыгэ Республикэм и Президентрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ гуэхьышхо ащыхъоу фэтхьаусы-хэх Едыдж Мэмэт — бзэхэр зыщызэра-гъэшIэрэ гупчэу «Активым» игенеральнэ директор — янэ зэрэщымылэжьым фэшI.



Анахь дэгъухэм афэгушлуагъэх

Хабзэ зэрэхъугъэу, ОАО-у «Кубаньэнергосбытым» илъэс къэс зэхышхэр зэнэкъокъу «Золотая опора» зыфиорэм изэфэхысыжхэр гъэмафэм ыкIэхэм аджэ ашIых, теклоныгъэр къыдзыыхыгъэхэм афэгушIох. Мыгъэ анахь дэгъоу кыыхагъэщыгъэхэм ащыщых промышленнэ предприятиехэмкIэ — ООО-у «ИКЕЯ МОС», мэкъумэщ хъызмэтшIапIэхэмкIэ — къалэу Усть-Лабинскэ шIэ ОАО-у «Агрообъединение «Кубань», бизнес цыкIум ылъэныкъокIэ — Геленджик икурорт комплексу «Надежда» зыфиорэр, бюджет организациехэмкIэ — «Кубаньме-

лиоводхозым и ГъэорышIапIэ» ыкIи къэралыгъо учреждениеу «Зянэ-зятэ зымылжэ сабийхэр зыщалыгъ Адыгэ республикэ еджэпIэ-интернатхэр». Муниципальнэ образование анахь дэгъоу кыыхагъэщыгъэхэм ахэтых Краснодар крайм и Отрадненскэ район, АдыгеимкIэ — Джэджэ ыкIи Мыекбонэ районхэр.

Теклоныгъэр къыдзыыхыгъэхэм защыфэгушIогъэхэ зэхыхъу тыгъуасэ Мыекбонэ шIауагъэм АР-м и Премьер-министр игуадзэу Алексей Петрусенкэм пэублэ псалъэ къышIуагъэ, къызэрэуагъэхэм ыкIи гъэхьагъэ зышIыгъэхэм АР-м и

Президентэу ТхьакIушынэ Аслъан ыцIэкIэ къафэгушIуагъ. Ащ къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, мыщ фэдэ зэнэкъокъу ятфэнэрэу компаниеу «Кубаньэнергосбытым» зэхэщ. АР-м экономикэ хъэбоньгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министертвэр Краснодар крайм гъэстыныпхъэ-энергетическэ комплексмкIэ и Департамент-рэ ащкIэ Iэпылэгъу къыфэхъу. Къэлогъэн фае мы Iофтхьабзэр республикэмрэ краймрэ ямызакъоу, Урысыем зэкIэ исубъектхэм зэрэщырагъэкIокIырэр. 2004-рэ илъэсым ащ кIэщакIо фэхъугъ РАО-у «ЕЭС России» зыфиорэ компаниер. Къэралыгъо ыкIи унэе предприятие-хэм, муниципальнэ образовани-ехэм япашхъу зипшъэралхэр тэрэзэу зыгъэцIэхъу, энергетическэ отраслым ыпашхъэкIэ чIыфэ зытемылхэр ары анахь дэгъоу кыыхагъэщыгъэхэр. Финанс къыныгъэхэм ялъэхъан а зэкIэри бгъэцIэхъу зэрэмыпсынкIэр ыкIи атекIуагъэхэм ясатыр республикэм щыщ учреждениер муниципальнэ образованиитIурэ зэрэхъагъэхэр игуапэу А.Петрусенкэм къыхигъэщыгъ.

Нэужым теклоныгъэр къыдзыыхыгъэхэм компанием илIыкIохэр къафэгушIуагъэх, статуткэу «Золотая опора» зыфиорэм щыгъу тхылъхэмрэ шIуаф-тынхэмрэ игъусэхъу аратыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр Iэшынэ Аслъан
къытырихыгъ.

КЪЭБАРЫКIЭХЭР

Сабый сэкъатхэм афызэхащагъ

Адыгэ Республикэм имэфэкI программэ хахъу, сэкъатныгъэ зилэ сабийхэм азыфагу «Победишь себя — победишь в спорте» зыфиорэ республикэ спартакиадэ тыгъуасэ шылагъ. Республикэ целевой программэу «Адыгеим исабыйхэр» зыфиорэм къыдхэлъытагъэу Iофтхьабзэр Адыгэ Республикэм IофшIэ-нымрэ социальнэ хъэбоньгъэмрэкIэ и Министертвэ зэхыщагъ. Ащ республикэм муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ къалэ ыкIи районхэм къарыкIыгъэ сабийхъу илъэс 8-м къыщегъэжьагъэу илъэс 18-м нэс зыныбжхэр ары хэлэжьагъэхэр.

Торжественнэу къызэIуахыгъэ Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м IофшIэнымрэ социальнэ хъэбоньгъэмрэкIэ иминистрэу Наталья Широковар, ащ игуадзэу ЛъэпцIэрыкъо Алым, отделе-лым ипашхъу Абрэдж Нэфсэ, нэмыкIхэр.

Пэублэм Наталья Широковар гушIэр зыфагъэшъуашэм, ежышхъэкIи, правительствэм ыцIэкIи спартакиадэм хэлэжьэхэрэм шIуфэс сэлам къарыхыгъ, тапэкIи мыщ фэдэ зэнэкъокъуэр зэрэзэхэщитхэр къылуагъ. Физическэ кIуачIу ялэм емылгыгъэу сабийхэм къэгъэлъэгъон дэгъухэр къышашIынэу, псауныгъэ пытэ ялэнэу ар къафэлъэуагъ.

Нэужым нэбгырэ 72-рэ хъурэ сабийхэм язэнэкъокъу рагъэжьагъ. Ахэм спорт джэгукIэ зэфэшхъафхэм зашаушэтыгъ.

ДАУТЭ Анжел.

Ветеранхэм афэгушлуагъэх

КIэлэгъаджэм и Мафэ ехъулэу суд приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэорышIапIэу АР-м щыIэм иIофшIэхэр къулыкъум иветеранхэм афэгушлуагъэх.

— Io хэмылгъэу, къулыкъум иветеранхэр зэкIэри КIэлэгъаджэхэу плыгъэнхэ плъэкIышт, — къеты ГъэорышIапIэм ипресс-къулыкъу. — Илъэсыбэу Iоф зашлагъэм къыкIоцI ахэм специалист ныбжьыкIэ пчъагъэ агъэсагъ, къулыкъур ылъэ теуцоньмкIэ Iофшхо зэшIуахыгъ.

Бэгъэдыр Эммэ Исмахилэ ыпхъум илъэс 25-рэ къулыкъум Iоф щыIагъ. «УиIофшIэгъуэхэр къыпIэупчIэнхэм, гушIэ дахэкIэ зыкыпфагъэзэным мэхъанэшхо иI. Ащ гур къелэты, кIуачIэ къыуеты», еIо Э. Бэгъэдырым. Суд приставхэм зэрыхъэгъэ унагъохэр лъэшэу агъэгушIуагъэх, ветеранхэм яIофшIэIагъэр агу къагъэкIыжыгъ.

Шэклогъум и 1-р суд приставхэм я Маф. Ащ ехъулэу къулыкъум иветеранхэм джыри афэгушIоштых.

Хабзэ зэрэхъугъэу, бжыхъэм иапэрэ мазэ ыкIэхэм республикэм щырагъажэ грипным пэуцужыгъэным эпхыгъэ Iофтхьабзэхэм язехъан. Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистр иапэрэ гуадзэу Г.Н. Савенковам тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, Iоныгъом ыгузэгухэм аджэ а кампаниер аублагъ, кIэлэцIыкIу вакцинэ зэетыгъо (дозэ) 9500-у апэрэ чэзыумкIэ къаIуагъэр ублэпIэ классхэм ащеджэхэрэм ахалхъэгъах. Джыри джащ фэдиз вакцинэ кIэлэцIыкIухэм апае республикэм къыIэIагъэхъашт. Пстэуми апэу Iэгъэу уцыр зыхалхъэхэрэр «группа риска» зыфалорэм хахъэхэрэр, зэпахырэ узыр къаолIэным ищынагъо нахь лъэшэу зышхъарытхэр ары.

2009-рэ илъэсыр къызышхыгъэм къышегъэжьагъэу республикэм гъогогъу 259-рэ машIом зыкышIагъэу агъэунэфыгъ. Ахэм нэбгырэ 20 ахэкIодагъ, 21-мэ шъобж хылыгъэхэр атешагъэхэ хъугъэ. Сомэ миллиони 9-рэ мин 260-м кIахъу цыфхэм машIом зэрар арихыгъ.

ЧIылгъэ унэхэр ары анахыбэу машIом зыкызышIагъэхэр. Ешъуагъэхэу машIом зэрэфэмысакыгъэхэм, хъаку зэфэшхъафхэм ягъэфедэнкIэ шапхъэхэр зэрауагъэхэм ыкIи электроприборхэм апкь къыкIыкIэ машIом зыкышIтэнэу мэхъу.

Ащ кыыхэкIыкIэ, унэхэм машIом зыкызырашIагъэхэр нахь макIэ шIыгъэным ыкIи цыфхэм машIом зызэрэщыахъумэщитыр ягъэшIэгъэным пае, чъэпыогъум

Чъэпыогъум и 3-м къыдэкIыгъэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» ия 7-рэ нэкIубгъо ит тхыгъэу «Адыгэ литературэм игъогъу» зыфиорэм хъуконыгъэ хэхъухъагъ. Мыщ иятфэнэрэ колонкэ ия 3-рэ абзац иаужырэ гушIуахыгъэ мары зэрэщытын фаер: «Джырэ мафэхэм къансыжъэу литературэм пэлажэх Бахукъо Ерэджыбэ, Кошбэе Пшымафэ, Хъунэгъо Нурыет, Цукъо Юныс, Пэнэшъу Сэфэр, нэмыкIэхэри».

Тифестивальхэр

«Кавказым имамырныгъ»

Я XII-рэ фестивалэу «Кавказым имамырныгъ» зыфиорэр Ингушетием зэрэщыкIуагъэм фэгъэхьыгъэ пресс-зэIукIэу Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министертвэ щызэхащагъэм зэфэхьысыжхэр щашIыгъэх. Фестивалым къэралыгъо ансамблэу «Исламыер», АР-м лъэпкь культурэмкIэ и Гупчэ, IофшIапIэу «Нанэр», Къыблэ шъолырым исубъект 15 хэлэжьагъэх.

АР-м культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапцIэкъо Аминэт, «Исламыем» ихудожественнэ пащэу Нэхэе Аслъан, ансамблэм иартисткэхэу Агъырджэнкыо Саньетрэ Лъэцэр Светланэрэ, лъэпкь культурэм и Гупчэ идиректор игуадзэу Шъхъэлэхэо Светланэ пресс-зэIукIэм къызэрэщылауагъэу, Адыгэ Республикэм илIыкIохэр фестивалым чанэу хэлэжьагъэх. ЗэхэщакIохэр, Ингушетием и Президентэу Юнус-Бек Евкуровыр Адыгеим иартистхэм къащытхъугъэх, тилъэпкь Iэпэшхэсэхэм осэ ин къаратыгъ. «Исламыем» бэшлагъэу къежэщыгъэхэу бысымхэм къаIуагъ. Ащ фэдэ ансамблэ Къыблэ шъолырым имыIэу алъытэ.

ШъэуапцIэкъо Аминэт зэрэхигъэунэфыкIыгъэу, культурэмрэ искусствэмрэкIэ Ассоциациеу «Темыр Кавказым» икоординационнэ Совет изэIукIэ гъэцIэгъэн фэе Iофыгъохэри къышIэтыгъэх. Режиссерхэм ягъэхъазырын зэрэлъыкIуатэрэм уигъэрэзэнэу щытэп. Темыр Осетием ащкIэ егъэжэпIэшIухэр ышIыгъэх, кадрэхэр ригъэджагъэх. АдыгеимкIэ а сэнэхъатым феджагъэу Iоф зышIэрэр нэбгырэ заул ныIэп.

Я XIII-рэ фестивалыр Ставрополь крайм щызэхащэнэу Назрань щызэзэгъыгъэх. Лъэшэу тигуапэ «Исламыер» джыри рагъэблагъэ ашIоигъоу къызэрагъэкIотэжыгъэр.

САХЫДЖЪО Нурбий.

Псауныгъ

КIэлэеджакIохэр апэ рагъэшъыгъэх

Апшъэрэ классхэм арыс кIэлэеджакIохэм ыкIи зыныбжэ икъугъэхэм ахалхъанэу щыт вакцинэри икIыгъэ тхъамафэм Адыгеим къыIуагъ. Ар нэбгырэ мин 30-м афикъунэу щыт, шIэхэу джащ фэдиз вакцинэ джыри республикэм къырагъэолIэшт.

Министрэм игуадзэу къызэрэтиIуагъэмкIэ, федеральнэ бюджетым кыыхагъэкIыр ахъщэмкIэ вакцинэ зэетыгъо мин 80 къащэ-фынэу щыт. Джащ фэдэу целевой программэу «Вакцинопрофилактика» зыфиорэм къызэрэдилгытэрэмкIэ, нэбгырэ минрэ ныкъорэм ахалхъан алъэкIышт вакцинэ республикэм къащэшт.

Мы мэхъанэшхо зилэ Iофыгъом изэшIохын министрествэм имызакъоу, муниципальнэ образованиехэри ыуж итых. Г.Н. Савенковам къызэриIуагъэмкIэ, грипным пэшIуекIорэ Iофтхьабзэхэм язэхэщэн фэгъэзэгъэ регион комитетым бэмышIэу иIэгъэ зэхэсыгъом щызэдаштагъ Iоф зышIэхэрри мы зэпахырэ узым щыухъумэгъэхэм пае муниципалитет-



хэм ямылкъукIэ вакцинэр зэрагъэгъотынэу ыкIи цыфхэм ахалхъэгъэныр игъо афэлъэгъу-гъэнэу. «Группа риска» зыфалорэм хахъэхэрэм ямызакъоу, республикэм щыпсэурэ цыфхэр нахыбэу а кампанием кыыхыра-гъэуытэным иамалхэр министрествэм зэрехъэх.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

Сакъынхэу къяджэх

и 1-м къышегъэжьагъэу шэклогъум и 30-м нэс «Жилище-2009-рэ» зыфиорэ Iофтхьабзэм иятIонэрэ уцугъо Адыгеим щызэхэшагъ.

Мафэ къэс мэшIогъэкIосэ къулыкъум иIофшIэхэмрэ участкэ-вэхэмрэ зэгъусэхэу унагъохэр къаIуахъагъэх. МашIор шынэгъончэнымкIэ шапхъэхэр зыу-кIохэрэр кыыхагъэщытхы. Джащ фэдэу машIом зызэрэщы-уухъумэшт шIыкIэхэр цыфхэм къафалотэшт.

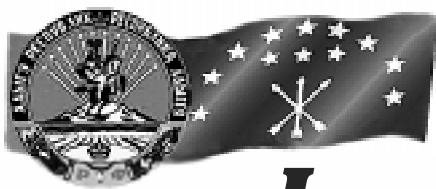
Социальнэ IофшIэхэмрэ милицием иIофшIэхэмрэ зэгъусэхэу унагъо зэгурьмыIохэу машIор шынэгъончэнымкIэ хъуконыгъэхэр зышIыгъэхэр кыыхагъэщытхы. МашIом зыкымыштэным пае

шапхъэхэр амыукъонэу къяджэх.

Мыгъэтэрэзыжыгъэ электроприборхэм афэсакыныхэу, бензинэре фэтагынын машIом изэхэгъэнэнкIэ амыгъэфедэнхэу, имысынхэ хъумэ унэр къэзыгъэфэбэрэ пкыгъохэр хамыгъэнэнхэу, нэмыкIэу машIо кызыпы-кIыштхэм алъыплъэнхэу ыкIи сакыныгъэ кызыхагъэфэнэу Адыгеим имэшIогъэкIосэ надзор цыфхэм къяджэх.

МашIом зыкышIагъэу шъу-лъэгъугъэмэ е тхымыкIагъор шъо кышIохъулагъэмэ, телефонэу «01»-мкIэ мэшIогъэкIуасэхэм макъэ яжъугъэлэу.

АР-м имэшIогъэкIосэ надзор икъэралыгъо инспекцие.



Республикэр – шухъафтын лъап

1922-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м РСФСР-м и Наркомнац ВЦИК-м и Президиум унашъо шиштэгъагъ Черкес (Адыгэ) автоном хэку зэхэщэгъэнэу. Тыгъэгъзэ мазэм къуаджэу Хъакурынхъаблэ шыклогъэгъэ апэрэ учредительнэ Зэфэсым хэку гъэцкэкълэ комитетым итхъамэтэнэу Ш. Хъахъуратэр шыхадзыгъагъ.

Нэужым, 1936-рэ илъэсым автоном республикэ хъунымкълэ Адыгеим амалэу илагъэр зылэклагъэ-кыгъагъ. Социальнэ, экономическэ ыкълэ политическэ хэхъоныгъэу лъэпкъым ышлын ыльэклыштыгъэхэм ащ инэу къашигъэклагъ. Ащ фэдэ амалыр зыгъэфедэгъэхэр яхэхъоныгъэхэмкълэ тапэ зериштыгъэхэм ар къаушыхъаты.

Лъэпкъ пэпчъ ищылэныгъэ зэ-лыгыгъэу хъурэр ыбзэкълэ зэрэ-гушылэрэр, ежъ икультура, ишэн-хабзэхэр зериштыгъэхэрэр, адрэ лъэпкъэхэм зэрафэмыдэ нэшанэхэр кызырэхэфэхэрэр ары. Ащ пае экономикэ ыкълэ социальнэ амалхэр ежъ къэкълэхуэу, политическэ ыкълэ правовой амалхэр ежъ къыдиштэхуэу илэнхэ фае. Лъэпкъ зэхэшыкълэр къэушын фае. А пстэур къыд-дэхъуным фэшл ти Адыгэ хэку УФ-м исубъект хъун фэягъэ.

1990-рэ илъэсым РСФСР-м инароднэ депутатхэм ятлонэрэ Зэфэс иунашъокълэ Урысыем изакъоп зыкъралыгъо зыгъэпсыжынэу амал кызырратыгъагъэр, лъэпкъ пэпчъ шъхъафитэу шылэнэу фэгъэклотэныгъэхэу къафашылгъагъ. Ащ пае хэкухэр зыхэтыгъэ субъектхэм хабзэм тетэу къазэрэхэкълэ-жыштыгъэхэм имеханизмэ гъэп-сыгъэн фэягъэ. Ащыгъум Адыгеим ипэщэгъэу Джарымэ Аслъанрэ Краснодар краеу тызыхэтыгъэм ипэ-щэгъэу Николай Кондратенкэмрэ лүшэу ыкълэ сакъэу зекълуагъэх, хэ-кур краим кызырэхэкълэжыбэрэм хъал-балыкэ къырагъэкълэгъэп, ары пакълэш, «Тызыхэкълэжыбэрэм, ты-зэгъус» алозэ, субьектитлур зэбгъо-джэкълэжыгъагъ. Адыгэхэмкълэ, цыф лъэпкъ зэфэшхъафхэу хэкум шыпсэхуэрэмкълэ ар зыфэдэ къэ-мыхъугъэ хъугъэ-шлэгъагъ. Илъэс 70-рэ фэдизым адыгэ лъэпкъыр

зылэхъопсыгъэ Иофыр къыдэху-гъагъ, Адыгэ Республикэ зэрэху-гъэр ихъишгъэ хэмыкълэжыбэрэм хъарыфхэмкълэ хитхагъ.

Краснодар краим пый тыфэ-мыхъоу тыкызырэхэкълэжыгъэм мэхъаншхо ил. Лъэныкыо зэфэш-хъафыбэм япхыгъэу Адыгэ хэкум шыпсэхуэрэм ящылэкълэ нахъ къелыхыгъэу илъэсипшл пчъагъэ текълэгъ. Ахэм ащышэу зы шысэ тыгу къэдгъэкълэжыбэрэм. Байныгъэу хэкум илэхэм ащ ипашэхэри, шып-сэхуэрэ цыфхэри фимытыжхэ хъугъагъэ. Адыгеим чыгу гектар минишгъэ пчъагъэ мэххэм щаубы-ты. Ахэм къашыкълэрэ чыгъхэр гъэ-федэгъэнхэмкълэ ыкълэ мэххэр гъэ-лорышлэгъэнхэмкълэ фитыныгъэ зилагъэхэр край ыкълэ федеральнэ ведомствэхэр арыгъэх нылэп. Чы-жъэу шызэлъашлагъэу тэ тилэгъэ мебелишл фабрикэм ыгъэфедэ-щтыгъэ пхъэр Сыбыр къырашты-щтыгъ.

Шуагъэ къэзыгъэу тичыгу къы-чыхыштыгъэхэр зэрагъэфедэщты-гъэхэр, цыфхэр хэгъэкълэ, хэкум ипашэхэми тэрэзэу ашлэщтыгъэп. Хэкум ибайныгъэ ащ шыпсэхуэрэм агъэфедэнэу зэрэщтыгъэр системэу тызыхэтым ипашэхэм къыдалыта-хэщтыгъэп.

Республикэ статус кызырэтат-тыгъэр гушлогъошхуагъ, ащ Ады-геим экономическэ хэхъоныгъэхэр ышлынмкълэ, цыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэмкълэ, нахышлоу псэунхэмкълэ мэхъэнэ куу илагъ. Республикэм шашлэщтыр, шызэ-шлуахыштыр зэкълэ ащ шыпсэхуэрэ лъэпкъ пстэумэ зэрафедэщтыр гъэ-нэфэгъагъэ.

Адыгеир республикэ хъугъэу зыгъэлъгъэм ыуж тигухэлхэр зэкълэ кын хэмылгъэу къыддэхуштыгъэу бэмэ къашлошылгъагъ. Ау къэра-лыгъо гъэпсыкълэм лъапсэу фэ-хъухэрэр, правэм ыльэныкыокълэ укыкълэмэ, икыоу зэрэащышлэ-хэрэм кыыхэкълэу зэдаштэгъэхэ Иофхэм мызэу, мытлоу къафагъэзэ-жъэуи хъугъэ. Ащыгъум Адыгеим ипашэхэми идепутатхэмэ ашлэхэрэр цыфхэм къагурымылуахэуи лъэхъанхэр кыыхэкълэжыгъ.

Кыкълэлыкылогъэ илъэххэр Адыгэ

Республикэмкълэ ушэтылагъэх, об-щественнэ-политическэ Иофхэмрэ кризисхэмрэ зыщызэблэкълэжыгъэхэ лъэхъаныгъ. Урысые Федерацием исубъектэу Адыгэ Республикэм къэралыгъо гъэпсыкълэ ил хъуным пае кыныгъэхэр зэпчыгъэхэми, лъэпкъыбэ хъурэ цыфхэр зэгү-ригъэлон ыльэкълэжыгъ. Ащ ыуж къэ-ралыгъо хабзэм иинститутхэр зэхи-сатгъэх. Экономикэмрэ политикэмрэ ыпэкълэ лъыкълотэнхэм фэшл законодательнэ лъэпсэ дэгъу афишылгъ.

Гушпысакълэр къытхэхагъ, нахъ гуфит-шъхъафитэу жыи къэтэщэ, лъэпкъыу Адыгэ Республикэм шып-сэхуэрэм яакъылрэ агурэ зэкъоу-цуагъэх. Адыгэ Хасэ шылэ хъугъэ, нэмыкълэ лъэпкъыу Адыгеим шыпсэ-ухэрэм общественнэ организацие-хэр зэхашагъэх. Лъэпкъ Иофым клэгъэблэкълэу илагъэхэри Исэ-жыгъэх.

Ау ащ къыкълэрэп тищылэкълэ хэпшыкълэу хэхъуагъэу, цыфхэм япсэхуэ зыкылытэтыгъэу. Хэхъоны-гъэшлхэр тшыштыгъэхэ тапэкълэ кэт. Адыгэхуэ республикэм шыпсэхуэрэм язакъоп ар зифедэр, урыси, ермэли, тэтари, нэмыкълэ лъэпкъ-хэри ары.

Зыфэдэ къэмыхъугъэр — анахъ къэралыгъошхэхэм афэдэу, къэрал-ыгъо быракыи, герби, Гимни тилэх. Адыгэ Республикэм и Конституциие тырэпсэу. Тилофхэр федеральнэ гупчэм икыулыкълэхэм япхыгъэу зэшлотхыгъэр нахъ псынклэ хъугъэ. Тызыштыр, тызфэдэр, тикъэралы-гъошхо имызакъоу, лэклэб хэгъэ-гъэхэми ашлэнэу рагъэжыагъ. Тилыкълэхэр дунэе къэгъэлъэгъон-хэм ахэлажъэх, ауужырэ илъэххэм инвесторхэр нахыбэу республикэм къаглохэ хъугъэ.

Адыгэ Республикэр шылэ зэрэ-хъугъэр я 18-у хэдгъэунэфыкылыгъ. Зэкълэми къыдгурылон фаер зы — цыф лъэпкъыбэм ящылэныгъэ Кав-казым шызэкълэбдзэгъэ хъугъэ. Ахэм зэу адыгэхэр гуфит-шъхъафитэу ахэ-тых. Къыддэхуэгъэр — шухъафтын лъап. Джы тинешуэрэ мафэ клэрэкълэщтыр ыкълэ нахъ бай хъушты-мэ зылэ илгыр тэры.

ШЪАУКЪО Аслъангуаш.



Редакцием къатхырэ
письмэхэр

СИЧЫЛЭ СЫЩЭГУПСЭФЫ

Джамбэчыи идахэ языгъалохэрэр шыпсэхуэрэ цыфхэр арых. Сэ ахэм гуфэбэныгъэ афысиэу Бирам мэфэкълэшхомкълэ сафэкълуагъ, сафэгущулагъ. Быслыым-нэу тыди шыпсэхуэрэм а мафэр мэфэкълэшхоу хагъэунэфыкылы, ини цыкълэу агукълэ зэнэсых, зэхэ-хъэх.

Сэри Бирамым сичылэ сыклогъагъ, сыщылагъ. Сыз-щышмэ сахэхъагъ. Сятэ-сянэмэ мыр яхап, япсэу-плагъ. Къальфыгъи альфыжыгъи мыр щагур ары ты-кыздэхъухъагъэр: тынэ-тяти, тшыхэри, тшыпхъухэри, тинысэ нахыжъхэри мыры гъашлэр зыщырахыгъэр. Ахэр тхэкълэжыгъэх, Тхэм джэнэт къарет.

Къызхэсымыгъэщымы, гуклаем сеубыты, сеутылу. Бэмылоу тыщыс — ахэмкълэ (тинахыжэ Исшухэмкълэ) хыакъэу ттлыр зыдэтшлэжъэу теплыхы, тэплызы.

Адыгэ пэпчъ чылэр тлъапсэ, ар хэти титыгъуас. Укызышхыгъэ-узщапугъэр ным ычылп. Мы зэхашлэхэр анахъэу зыгу шызэпэкълэжыгъэхэр гъашлэр зыгъэунэфыгъэхуэу щытхэр арых. Ахэр чыжъэу шылэхуэ, нэмыкълэ чыплэ, псэуплэ зыфэхъугъэхэр арых.

Ауми «о уиунэ чэм лъакъу, тэ тиунэ дышгъэ ун» зэрауагъэр гуклэ къэдгъэшпыпкъэжъэу, тичылэ, тыкы-зырыхуэхъэгъэ унэгъо лъапсэм тызифэкълэ, цыф къыддимышлэу хэти тиунэ анахъ дэгъоу тэлыгъэ, гуклэ тэгъашло.

Тичылэхэр арых тинепэри тинешуыри. Ахэр арых гум жьыдэгъэкълэплэу илэхэр. Къоджэдэххэр нэшло-гушлох, узальэгъукълэ «къеблагъэр» лупэтемыкълэу къыппагъохы. Дэрмэныр, нэхъиор непи чылэхэм адэлъ. Адыгэ хабзэр анахъ зыщаухъумэрэ чылэхэм Джамбэ-чыи ащыш. Шуныгъэм клэгъахъэу, уасэ ратэу шыпы-лых. Лэдэбныгъэр, гупсэныгъэр Джамбэчыи къыд-кълэжыгъэхэм зэрэхэлъыр нахыжъхэм яшлушлагъ.

Джамбэчыи ижыкълэ идахэ лугъэ. Анахъ пшгъэшгъэ дэгъу дахэкълэ Адыгэ хэкум шагъэунэфыгъагъэр, мэф-иш джэгум къышыхагъэщыгъагъэр, тичылэ щыш. Ащ ордэи фаусыгъэу шыл.

Си Джамбэчыи ыплэ зыгъэлугъэ еджэгъэ-гъэсагъэ-хэри, оредылуи, оредуси, тхаклуи, сурэтышлэ бэ тилэр. Ахэм сэ сарэгущо. Мы чылэм дэс цыфхэр агу зэлухыгъэу зэфыштых, Иофымкълэ зэдэлэжыкы. Шылэныгъэмкълэ шлошхъуныгъэу ялэм диныри готэу непэ алжыкы. Псэпэ-гопэ шлэнымкълэ алэ тлупшыгъэ, фы-тыр-сэдакър зэрэтырэм имызакъоу, гупыкълэ зилэхэр бэу ахэтых.

Сянэ ылоштыгъэ: «Бирам мэфэшхо мафэм шы-гыныкълэ зыщыплэмэ, псапэ кыыхэкълэ. Бирам мафэм птыгъэр, ахъэрэтым щыбгъотыжыштыгъ.

Джырэ тилгъэхъан зэкълэ а шылэ-лэ-лэ-лэ-лэ атемы-тыжыпэмэ, тиклалэмэ гупыкълэ ялэу (сэ сиклалэхэми, нэмыкълэхэм яклалэхэми) ахэтыр макълэп. Дэгъуба, хэти игупыкълэ фэдиз ыгъотыжырэр, лүклэжыбэрэр, лү-клэжыштыр. Тхэм хэти нахыбэу къырет. Къадэмы-хъурэр зэпхыгъэр шылэклэ жьотэу, охэтэ имыкыоу зы-хэтхэр ары. Зисэнэхъаткълэ зышхъэ хэгъэнагъэу щыт врачхэм, журналистхэм, сурэтышлэхэм, клэлэе-гъаджэхэм, нэмыкълэхэм, хэбзэ Иофышхоу ашлэрэм къыплэлумышынхэ алъэкълэщтыгъ. Ау, сэ зэрэсшлэ-рэмкълэ, ахэм ашхъэкълэ шлогъэ инэу цыфхэм къафа-хъырэр псэпэ ини, гопэ мыухъыжы екъу. Арыш, шлур зыфалэжыжы. Ахэм афэдэу тилэр макълэп, тэри лъэ-шэу тафэраз.

Хъунэгъо ллакъоу сыкызыхэкълэжыгъэр инэп. Нахыбэр Мыекъуапэ шэпсэу. Чылэмкълэ зэкълэ тызэкълуалэу, кытпэгъокълэу щытыр сшынахыкълэ Ахьмэд ыкълэ иунэгъошху. Ащ хэти гүлэтыплэ щегъоты. Зэуж-зитэу мэфэшхомкълэ лэуытыплэклэ ишагу тыдэхъагъ. Тызда-гъэуцуни тыздагъэтлысыни амышлэу унэм исхэр кытпэгъокылыгъэх. Тэри ары тызэжагъэр, тыгу хэхъуа-гъэу къэдгъэзэжыгъ.

Мы мафэм машинабэ чылэм къыдэхъагъ. Сызэрэ-щыгъуазэу, ахэр Лабэ кызыеуи зиунэ-хапэ къэзы-бгынэхи, нэмыкълэ чыплэ псэуплэу кыыхэзыхыгъэ ныбжыкълэхэр арых. Къэмыкълэшхуэрэм илоф нэмыкълэ. Ичылэжэ, иурам, ишагу пкыкълэу елэгъу. Фэзэ-шы гъунэгъум, клэхъопсы псынэпс чылэм. Дунаир хъафы, жыыхэм агу махэ. Ащэчыгъэр, апэкълэжыгъэр, фай-фэмыехэми, анэгъу кыкълэуцожыкы. О пшлоигъо закълэм тетэу дунаир зэрэмызеклорэри нафэба.

Уахътэр къысхыкълэ,
Сызхъум илъэс шъэныкыо,
Сылагъ сянэ слуи,
Сызэкълэм — сылүклэжыгъэп. — Ащ фэди кызыхъулагъэ шыл...

Сикъуаджэу Джамбэчыи сызэрэфэлъагомэ сшлоигъор псауныгъэм шымыкълэхуэ, щытхуэр къадеклэкълэу, шлүклэ зэхэхъэхуэ шылэнхуэ арых.

КІЛЭЩЭ Зүз.

Гъээтетджэм ишлэш

Шъыпкъэр площтмэ, сэ бэ къэз-гъэшлагъэр, цыф дэгъубэ синэ-люсэнэу, Иофи адэсшлэнэу синасып кыыхыгъ. Ахэм ащыштыбэм яду-най ахъожыгъэми, ащыгъупшэхэр-рэп. А зэкълэми ягугъу къэсшылэнэу амал сйлэп, ащ фэдэ пшэрылэи зыфэсшыжыбэрэп. Сыкызытегу-шылэмэ сшлоигъор анахъ спэбла-гъэщтыгъэу, ренэу зыналэ къы-стетыштыгъэ Аклэгъу Сулейман ары.

Тэхъутэмыкыо ыкълэ Теуцожь районхэр зызэхатгъэхъажыгъэр ары Сулейман нэлусэ сызфэхъугъа-гъэр. Ежъ сынахэ клэлагъэми, шъыпкъэныгъэ хэлъэу, нахышлу сызэрэхуштым ыгъэгумэкълэу, ре-нэу ыналэ къыстетыштыгъ. Сулей-ман ллы зэкълужыгъ, пллэлэу шъуам-бгъоу щытыгъ. Инэм дэт сельсо-ветым итхъаматэщтыгъ, дахуэ, шыа-бэу гушылэщтыгъэ, Иофэу зыфэ-гъэзагъэм хэшылкышхо фырилагъ, гъэхъэгъэ инхэри ышылгъэх. Ащ ыпхъоу Нурыет Инэм дэт сымэд-жэ-щым врачэу Иоф ищишлагъ, ищыт-хъуи бэрэ аригъэуагъ. Джы зи-гугъу къэсшыштыр Нурыет ыкыоу,

АДЫГЭМЭ ЯКІЭЛЭ ПІУГЪ

зышты лъэпкъыр зыгъэлъэплэрэ Кіэрмыт Мухьдин ары. Іэклэб хэ-гъэгухэм ащыпсэхуэр адыгэхэм яхылыгъэ статьяхэр «Адыгэ ма-къэм» зэритхэм уегъэразэ. Гъээ-тетым иредактор шъхъагъэу Дэрбэ Тимур Тюркүм кырихыжыгъэ къэбархэм уаджэ зыхыкълэ гур агъэузы. Джащ фэдэу Іоныгъэм и 10-м Адыгэ телевидением ыгъэхъа-зырыгъэ къэтынэу «Адыгэгур зэ-лыгъэнэфэу» зыфилорэм уасэ илэп. Сэ сшхъэкълэ сигъэгъыгъ ыкълэ сигъэгущулагъ язэфэныгъэ, яады-гагъэ, яцыфыгъэ, лъэпкъыр агъэ-дахуэ, агъэлъаплэу зэрэщылэхэм. Тлэшъу Светланэ ахэр зэкълэ икыоу кыыгъэлэгъоштыгъ.

Мухьдинэ сэ благъэу сшлэрэп, ау Сулейманрэ Нурыетрэ яхъатыркълэ шлу дэдэ сэлъэгъу. Ежыыр хъалэ-лэу, илъэпкъ зы хъужыным, тыдэ-кълэ шылэ адыгэхэр зэхъажажынхэм ренэу пылгъ ыкълэ мылкъушхо ащ хэльхъэ.

Мухьдинэ цыфыгъэу хэлъым, щысэтэхыплэшлоу зэрэщытым пае тэ осэшхо фэтэшлы. Ащ ама-лэу илэм фэдэ зилэу тиреспубли-

кэ исхэм зэдырагъаштэу тилъэпкъ зы хъужыным пае якыарыу рахылылэмэ, ишлуагъэ къэкълэщтыгъ. Блэкълэжыгъэм тилъэпкъ итарихъ тегущылаштыгъэхэп, лыгъэу, Іэдэбныгъэу, зэфагъэу, Іэпэлэсэны-гъэу хэлъыгъэхэм ягугъу ашышты-гъэп. Ау джы зыдгъэшлэнымкълэ амалыбэ тилэ хъугъэ. Икыушты адыгэхэм ягъэхъагъэхэр зэраушгъэ-фыгъэхэр.

Сэ сыгу илгыр зэкълэри къэстхы-нэу амал сйлэп. Ау Мухьдинэ фэдэ клалэхуэ лъэпкъым емызэщыжъэу фэлажъэхуэ, ашгъэ ралъхъажыгъэ Иофыр зэрэкыныр кызыгурылозэ, зымы кымыгъаштыгъэхуэ ыпэкълэ лыкълуатэхэрэм шысэ атырахынэу зэкълэми сыкъяджэ. Къэрэушых! Силъэпкъэу, лыгъэрэ зэфагъэрэ зыхэлхъэзэ къэзыхыгъэм ишбао-хэм ягухэлхэр Тхэм къадегъэ-хъух. Узэрэадыгэм урыгушхон, урыпэгэныр, идэхэгъэрэ ицлыфы-гъэрэ зэрэхэхоштым уфэбэнэныр зэкълэми зыдгъытшгъэрылэ.

БЭРЭТЭРЭ Аскэр.

Гъобэкъуай.



Искусствэр —
тибайныгъ

АЗИДЭ РЕСПУБЛИКЭМ ОРЭД КЪЫФЕЮ

Тэхутэмыкье гурыт еджанIэм ия 8-рэ класс щеджэрэ Мышьэ Азидэ Адыгэ Республикэм, Урысыем яфестивальхэм щытхуэIэхэр къащидихыгъэх. Тиреспубликэ ия 18-рэ илъэс фэгъэхыгъэ мэфэкI концерт-хэм орэд къащилуагъ.



Лъэпкъ искусствэр шIу зыщальэгъурэ адыгэ унагъом Мышьэ Азидэ шапIу. Краснодар, Тэхутэмы-

кЪуае, Мыекъуапэ ащызэ-хашэрэ пчыхъэзэхыхъэхэм, мэфэкI юфтхъабзэхэм ахэ-лажъу зэп зэрэслэгъу-

гъэр. Ымакъэ Iэтыгъэу орэ-дыр кыхедзэшъ, къушъ-хъэ псынэкIэчъ къабзэм фэ-дэу кIырегъэщы.

Хэкум къэзыгъэзэжы-гъэмэ я Мафэ, Адыгэ Рес-публикэм имэфэкI, нэмыкI лъэпкъ зэхыхъэхэм Азидэ зэрахэлажъэрэм тегъэгъу-шIо. Лъэпкъ гупшысэу иIэр искусствэм ыбзэкIэ кытфелуатэ. АР-м ия 18-рэ илъэс дгъэмэфэ-кIызэ, Мыекъуапэ игупчэу В.И. Лениным ыцIэ зыхы-рэм Мышьэ Азидэ ымакъэ щыжъынчыгъ.

Ти Президентэу Тхьа-кIушынэ Аслъан, Премьер-министрэу КъумпIыл Му-ратэ, Парламентымрэ Пра-вительствэмрэ якъулыкъу-шIэхэм тикъалэхэмрэ рай-онхэмрэ культурэмкIэ якъэ-гъэлъэгъонхэм защагъэ-гъуазэштыгъ. Тэхутэ-мыкье районым къыкIы-гъэхэм тиIэшъхъэтетхэр зякIуалIэхэм Мышьэ Ази-дэ жьогъэ 12-мэ яхыблIэ-гъэ орэдыр кыIоштыгъ. МэфэкIыр зыщыжъотым орэдыр кызырэрIурэ шIы-кIэм гур кыIэтэщтыгъ. Тэхутэмыкье районым

иадминистрацияе ипашэу Пщыдатэкъо Ризо, АР-м культурэмкIэ иминистрэу ЧэмышIо Гъазый, нэмыкI-хэми лъэпкъ къашъохэмкIэ пчэгур къагъэбаиштыгъ. Адыгэ шъуашэкIэ фэпэгъэ пшъаштэмэ къахэщэ-икIыгъэу Мышьэ Азидэ иорэд зэрэлыгъэкIуатэрэм Адыгэ Республикэм ибы-ракъ нахъ лъэшэу ыгъэбы-батэу, орэдым огум зыри-дзэу тлытэщтыгъ.

Азидэ ышнахыжъэу Мышьэ Андзаур дунаим щыцIэрыIо ансамблэу «Ис-лъамыем» иоркестрэ ип-щынау, Темыр Кавказым щызэлъашIэ. Азидэ иску-ствэр ыгу щыщ хъугъэу къытилуагъэшъ, иреспуб-ликэ гупсэ бэрэ орэд къыфило тшIоигъу. Шъэожь Розэ, Андзэрэкъо Чеслав, Нэхэе Тэмарэ, Къушъэкъо Симэ, нэмыкIхэми щыт-хъоу къытфахыгъэм хи-гъэхъонэу фэтэлэ.

Сурэтым итыр: **орэдыIоу Мышьэ Азид.**

ТигумэкIхэмрэ археологиенмрэ хъункIакиохэм тшIуатыгъурэр агъотыжъыщтэп



Тарихъыр упчIэжъэгъу зышIырэ Тэу Аслъан археолог цIэрыIомэ ахалытэ. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей шIэныгъэмкIэ илофымIэ шъхьалэу мэлэжъэ, Адыгеим культурэмкIэ изаслу-женнэ юфымIэ.

Археологиенм ехыблIэгъэ тхылъ адыгабзэкIэ къыдигъэкIыным Тэу Аслъан пылъ. Джырэ нэс ащ фэдэ тхылъ кыыхаутын зыкламылъэкIыгъэр тшIэрэп, ау археологым гумэкIэу илэхэм та-щыгъуазэшъ, зыгорэуштэу тишIуагъэ едгъэкIы тшIоигъу.

— Тилъэпкъ дунэе тарихъым хэмыкIокIэщт клэнхэр илэх, — кьеIуатэ Тэу Аслъан. — Ахэр бэ хуэхуэ чIым хэлъых. ТиIошъхъэ зэгъафэ-гъэхэм гъэбылгыгъэкIэ ятIэх, хэбзэ шапхъэ-хэр аукобзэ тарихъ пкъыгъохэр атыгъух. Тех-никэ дэгъукIэ а хъункIакохэр улэшыгъэх. Сомэ миллион фэдиз зыосэ техникэр зэрагъэгъоты-гъэшъ, чIым метри 10 — 20 икууагъэу чIэлъ пкъыгъор зыфэдэр кыыхагъэщын алъэкIы.

Уахътэр псынIкIэу макIо. Археологиенм удэ-лэжъэным фэшI мылькIу хэлпхъан зэрэфаер тарихъым изэгъэшIэн пылъмэ дэгъоу къагурэлэ. ТичIыгу гъэбылгыгъэкIэ етIэхэрэм лъэпкъым итарихъ шIуатыгъурэр егъаши ты-мыгъотыжъыщтэу шIэныгъэлэжъмэ алъыгъэ. Арышъ, хъункIакохэм гъогу ятымыгъэу, хэб-зэ шапхъэхэм адиштэу археологиенм тыпылтын фаеу Тэу Аслъан кызыриIорэм дэтэгъаштэ.

Сурэтым итыр: **Тэу Аслъан археологиенм фэгъэхыгъэ къэбархэр кьеIуатэх.**

*НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.*

Боевой самбэр. УФ-м изэнэкъокъу ЯМЕДАЛЬХЭР МЭФЭКIЫМ ФАГЪЭХЪЫХ

Урысые Федерациенм иныбжыкIэхэм боевой самбэмкIэ изэнэкъокъухэу Самарэ хэкум икъалэу От-радинэм щыкIуагъэхэм Адыгеим спортсменхэм ме-дальхэр къыцахыгъэх. ЗэIукIэгъухэр зезыцагъэмэ ащыцIуэ, дунэе категорияе зилэ судьяу, Европэм самбэмкIэ ичемпионэу, спортымкIэ дунэе класс зилэ мастерэу, УФ-м изаслуженнэ тренерэу Хъэпэе Хьа-мидэ гуыцIэгъу тыфэхъугъ.



— Урысыем иныбжыкIэхэм язэнэкъокъу-хэм бэнэкиIуи 150-рэ фэдиз ахэлэжъагъ, — еIо Хъэпэе Хьамидэ. — Илъэси 10 — 20 зыныбжъ-хэр арых апэрэ чIыпIэхэм афэбэнагъэхэр. Мос-ква, Ленинград хэкум, Къыблэ шъолъырым, Сыбыр, нэмыкIхэми къарыкIыгъагъэх.

— *Адыгэ Республикэм ибэнакIоу Абзэ Ис-лъам дышъэ медальыр кызырэдихыгъэр СССР-м изаслуженнэ тренерэу Хъэпэе Арамбий кыс-сиуагъ. ЛIэрыкIо Муратэ ящэнэрэ чIыпIэр къыфагъэщыIошагъ. ТибэнакIомэ ишъуафэраза?*

— Нурбий, тыкызыщытхъужъэу, гуыцIэ Iэтыгъэхэр къатIохэу гъэзетеджэмэ къащы-хъуштым сшIэрэп. УпчIэ кысэптыгъэшъ, сиплгыкIэмэ уащызгъэгъозэн. ТикIалэхэр чъэпыогъум и 3-м бэнагъэх. Адыгэ Республи-кэм ия 18-рэ илъэс фэгъэхыгъэ шIухъафтын-хэр кытфаши ашIоигъуагъ. Тэ, тренерхэм, ащ темыгупшысэщтыгъэу тIорэп. Ау ежъхэм рес-публикэм и Мафэ ехъулэу медальхэр къыда-хыхэ зэрэшIоигъуагъэм тигъэгъушIоштыгъ. Дэгъум гъунэ илэп шъхъае, медальтIу зэнэкъо-кIуым кызышыхыкIэ, уафэмыгушIон плъэ-кIыщтэп. Тхьаегъэпсэх.

— *Тигъэзетеджэмэ ашIогъэшIэгъоныщт тиспортсменхэр медальхэм зэрафэбэнагъэхэр къытфэлIуатэмэ.*

— Абзэе Ислъам кг 90-м нэс къэзыщэчы-рэмэ акуп щыбэнагъ. Спортсмен 14 ащ щызэ-нэкъокъугъэр. ЗэIукIэгъуи 4 Ислъам иIагъэр. ЗэкIэ бэнэгъухэр «къабзэу» кыыхыгъэх. Уахъ-тэу кыфагъэнафэгъэр икIыным пэчыжъэу атеклоуи кыыхэкIыгъ.

— *Финалым зынэсым дышъэ медальыр кызырэдихыгъэ шIыкIэри тшIогъэшIэгъон.*

— Пкъыгъэуэхэр афишIэу, пчъагъэр 11:1-у зэIукIэгъур кыыхъэуи кыыхэкIыгъ. Дышъэ ме-дальыр ыпашъхъэ кызырэщышIэтырэмэ гу лы-тагъ. Зы такыкыым къыкIоцI финал бэнэгъур къыдихыгъ. Владимир хэкум къыкIыгъэ спорт-сменым гугъэ ритыгъэп.

— *ЯтIонэрэ бэнакIоу тызыгъэгъушIуагъэр ЛIэрыкIо Мурат. Ящэнэрэ чIыпIэри дзеп.*

— Килограмм 74-м нэс къэзыщэчырэмэ ар янэкъокъугъ. Финалныкъом зыщэбанэм теклоныгъэр къыдзыхыгъэр къэнэфагъэп. Су-

дяхэм яеплгы-кIэхэр зызэфэ-хъысыжъхэм, кьебэныгъэ спорт-сменыр тIэкIу нахъ чаныгъэу алъытагъ.

— *ТибэнакIо-хэр ныбжыкIэ-х, «Адыгэ макъэм» еджэхэрэм дэгъоу ашIэхэрэп.*

— Абзэе Ислъам МГГТК-р кыухыгъ, Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомеркIэ иинститут щеджэ. ЛIэрыкIо Му-рат Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ уни-верситетым истудент.

— *СССР-м изаслуженнэ тренерэу Хъэпэе Арамбий, Урысыем изаслуженнэ тренерэу Хъэпэе Хьамидэ, тренер-кIэлэгъаджэу Ты-гъужь Алыи — ахэр арых тызыгъэгъушIогъэ спортсменхэр зыгъасэхэрэр.*

— Тыгъужь Алыи тренер кьодыеу щытыгъэп, тиспортсменхэм япашэу Самарэ хэкум щылагъ, зэхэщэн юфхэр дэгъоу ыгъэцэкIагъэх.

— *Спортсменхэмрэ тренерхэмрэ гъогу зытехъэхэкIэ сыда анахъэу зэгупшысэхэрэр?*

— Уахътэр пкIэнчъэу агъэклонэу фаехэп. КъафэгумэкIыхэрэм, къалэу е къуаджэу зы-щапIугъэхэм ацIэкIэ зэнэкъокъумэ зэрахэла-жъэхэрэр зыдашIэжы, агъэгъушIохэ ашIоигъу.

— *Адыгэ Республикэм мэфэкI шIухъафтын зэрэфэшъушIыгъэм фэшI тигъэзетеджэмэ ацIэкIэ тышгъуфэгъушIо.*

— Тхьашъуегъэпсэу. Абзэе Ислъамрэ ЛIэрыкIо Муратрэ Мыекъуапэ кызынэсыжъ-хэм зы мафи загъэпсэфыгъэп. Тыгъужь Алыи игъусэхэу Карелием щыкIошт зэнэкъокъухэм ахэлэжъэнхэу гъогу техагъэх.

— *Шъопсэу! Нарт бэгъашIэмэ ащыщ шгъухъунэу, шгъуимедальхэмкIэ, лъэпкъ гупшы-сэу шгъуиIэмкIэ Адыгэ Республикэм икъэра-лыгъо гъэпсыкIэ игъэпытэн шгъухлэжъэнуу, нахыбэрэ тыжъэгъэгъушIонэу шгъуфэтэлэ.*

— Тхьауегъэпсэу.

Сурэтым итыр: **Урысыем изаслуженнэ тре-нерэу Хъэпэе Хьамид.**